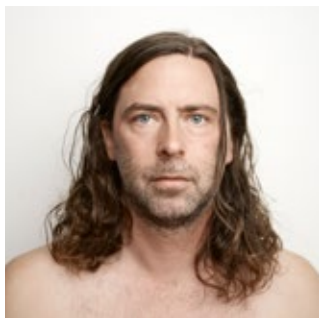

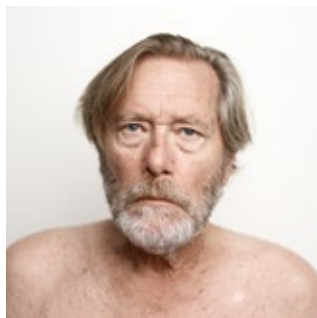

SON FADER MODER
—AV LARS NORÉN

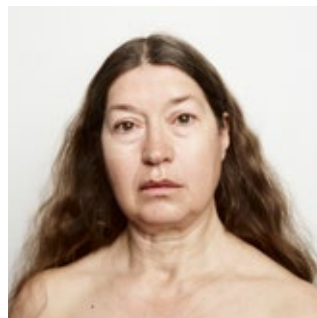
MALMÖ
STADSTEATER

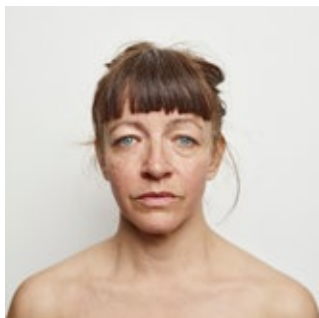
Lars Bringås

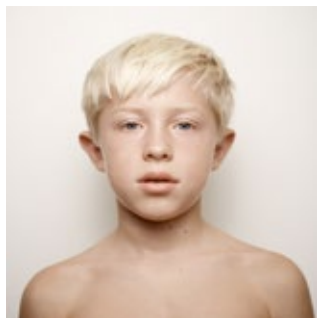
Dag Malmberg

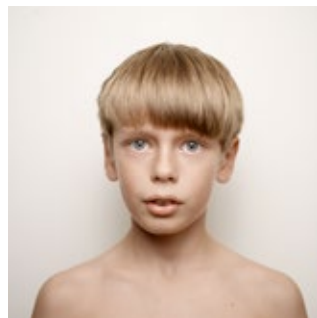
Katarina Lundgren-Hugg

Susanne Karlsson

Vincent Book

Hugo Hybinette Ermedahl

SVERIGEPREMIÄR PÅ INTIMAN 23 OKTOBER 2021

FÖRLAG Lars Natten Norén AB
DRAMATURG Felicia Ohly och Amanda Fromell

KONSTNÄRLIGT TEAM

REGI, SCENOGRAFI OCH MUSIK
Martin Rosengården
KOSTYM Matilda Hyttsten
MASK Åsa Trulsson
LJUS Mira Svanberg
KOREOGRAFI Ossi Niskala

I ROLLERNA

SONEN – Lars Bringås
FADERN – Dag Malmberg
MODERN – Katarina Lundgren-Hugg
KVINNAN – Susanne Karlsson
POJKEN – Vincent Book och Hugo Hybinette Ermedahl

WE'LL MEET AGAIN?

Varje år när det närmar sig jul blir det i svenska medier tal om Norén-jul. Trots att det inte finns någon Norén-jul. Aldrig någonsin har Lars Norén skrivit en pjäs som handlar om julen. Men Norén-jul handlar inte om en pjäs utan om guilt by association. Norén är ju sedan det spektakulära genombrottet 1982 med den självbiografiska *"Natten är dagens mor"* för alltid förknippad med den dramatik i familjen som förväntas komma med varje fröjdefull jul.

"Son Fader Moder" är en pjäs av en annan kaliber. Lars Norén skrev den för två år sedan och han gjorde som han brukade, skrev på sin elektriska skrivmaskin och började arbetet med att notera dagens datum. Således vet vi att pjäsen påbörjades lördagen före första advent 2019 och avslutades tre veckor senare, lördagen före fjärde advent. Nära jul alltså men stämningen i pjäsen är allt annat än hektisk.

FADERN

Vänta du tills du blir gammal ...så får du se.

SONEN

Vad då.

FADERN

Hur lätt det är.

/ Tystnad /

En man möter sina föräldrar på en obestämd plats. En kvinna och en pojke är också närvarande på scenen, pojken är mannen som liten. Växlande åldrar, orden är få och scenen framträder i fragment. Det är stilla. Allt som en gång varit är varken glömt eller förlåtet men anklagelserna har sjunkit undan, tonen är nedskruvad, jagen har liksom lossnat från det som höll dem fast.

Replikerna är ibland samma som i Noréns första fadersuppgörelse för scenen, *"Modet att döda"* från 1980. Här har replikerna dock kortats ytterligare, lämnats oavslutade men också blivit mer telegramlika. En kod till det liv som passerat, en öppning mot det som skall komma. Händelser och situationer från Noréns självbiografiska genombrottspjäser *"Natten är dagens mor"* och *"Kaos är granne med gud"* från 1982/83 går också igen, också de i förkortad form.

Rummet som en gång var norénskt naturalistiskt eller borgerligt fetischistiskt finns inte längre, inte heller tiden som var vårt hem. Familjen är en relation som sträcker sig längre än livet självt. I dessa sena pjäser befinner vi oss i en dramatisk form av Hades, ett limbo efter eller inför döden. Det viktigaste i livet har flikvis

dröjt sig kvar, besinning och ovisshet är förhärskande. Tillståndet av limbo får tjäna som den preliminära lösningen för olika par- och familjekonstellationer och rymmer både Noréns stilla musikalitet, hans galghumor och språkliga slapstick.

Lars Norén verkar alltid ha haft lätt att börja sina pjäser, mitt i något pågående, med en replik som väcker lust på fortsättning. Svårare har det varit med slutet som ju också ställer andra krav. Norén har genom decennierna, i manus och på scen, laborerat med olika slut, lämnat slutet öppet eller låtit en slumpartad iakttagelse bilda sista ordet i en pjäs. Jag tror att Lars Norén inte trodde på några slut, varken i livet eller i dikten. Kanske var det också därför han hade svårt att sätta punkt. Det fanns ju alltid en möjlighet att vrida på prisma en gång till, se andra sidor, skuggor och ljus, utöka kunskapen och förståelsen av människorna och deras utsatthet.

Det ständiga skrivandet hör till bilden av Norén och kanske är han till sist den mest produktive dramatiker Sverige haft. Under perioden 1999–2012, samtidigt som han arbetade med *"En dramatikers dagbok"* på 6 400 sidor, skrev han fyrtio pjäser som gavs ut i två mäktiga band, *"Terminal"* och *"Samhälle"*!

Norén verkar ändå vilja göra ett slags slut, eller i alla fall sluta en cirkel när han skickar *"Son Fader Moder"* till Malmö Stadsteater med erbjudande om svensk urpremiär. Det var ju på Intiman i Malmö, och på grund av diverse fördröjande tidelipom på Dramaten i Stockholm, som det spektakulära dramat om familjen på hotellet i Genarp en gång hade sin urpremiär i Göran Stangertz regi och med Hanna Landing, Kåre Sigurdson, John-Erik Leth och Göran Dyrssen i rollerna.

"Son Fader Moder" är i extremt hög grad en text skriven för scenens här och nu. En stund av närvaro befriad från allt definierat och materiellt. En stund som äger rum och aldrig kommer tillbaka. Alltid alltså, också ett slags slut.

BARBRO WESTLING,
forskare och teaterkritiker

EN HISTORISK KVÄLL PÅ INTIMAN

Låt oss för ett ögonblick ta dig tillbaka nästan fyrtio år i tiden, till lördagen den 23 oktober 1982. Tänk dig att vi står utanför Malmö stadsteaters lilla scen Intiman och betraktar hur uppklädda människor strömmar till i den ganska ljumma höstkvällen. De är alla på väg att se premiären på en nyskriven pjäs av en dittills ganska okänd dramatiker. Dramat som ska spelas upp på Intimans scen heter *"Natten är dagens mor"* och dramatikers namn är Lars Norén. Och den här kvällen skrivs det teaterhistoria i Malmö.

Lars Norén hade tagit kontakt med skådespelaren Göran Stangertz och frågat om han kunde tänka sig att regissera den nya pjäsen, som än så länge bara kallades just "Pjäsen". Stangertz fick ta emot en tjock hög med lösblad och började läsa. Och det blev som en uppenbarelse, som att läsa en pjäs om sig själv, berättade han senare. Han och Lars Norén var båda två fyrtilialister och delade syn på världen. Nu satte de sig ner tillsammans och ägnade sommaren åt att stryka ner pjäsen från cirka fem timmar till de tre som det sedan blev.

Handlingen i såväl *"Natten är dagens mor"* som i uppföljaren *"Kaos är granne med Gud"* kretsar kring en dysfunktionell familj som driver ett hotell på en liten skånsk ort

och är delvis självbiografisk. Lars Norén kom till Genarp som sexåring, i slutet av 1940-talet, när hans pappa blev källarmästare på hotellet där.

Ensemblen som Göran Stangertz satte ihop bestod av både erfarna aktörer och unga oprövade kort. Från Malmö stadsteater kom Kåre Sigurdson och Hanna Landing, två för malmöborna välkända skådespelare, för att gestalta mamman och pappan i pjäsen. Som bröderna i pjäsen engagerades Göran Dyrssen och John-Erik Leth som båda hade gått ut scenskolan i Göteborg ett år tidigare.

– Jag hade arbetat ihop med Göran Stangertz på scenskolan, han bodde i Göteborg då och regisserade en del på skolan. Han ringde mig och frågade om jag ville medverka i en pjäs av en dramatiker som visst hade haft en flopp på Dramaten och som hette Lars Norén. När jag fick läsa manuset blev jag alldeles lycklig. Det var så fantastiskt bra, berättar Göran Dyrssen.

Han minns repetitionerna med värme:

– Göran Stangertz nöjde sig inte i första taget. Han visste att vi kunde mer, att vi kunde komma lite längre om vi bara satsade lite extra. Visst var det svettigt och utmanande ibland men det var också fantastiskt med en sådan regissör, som

hade sådan tillit till sina skådespelare och vågade pusha ensemblen förbi de invanda gränserna.

LÄRDE SIG SPELA SAXOFON

Spelstilen var realistisk och Göran Dyrssen och John-Erik Leth fick till och med ta saxofonlektioner för att kunna spela låten *"Line For Lyons"* på scenen. Alla kände att det var en bra pjäs de arbetade med, men ingen av de inblandade förstod vilket enormt genomslag den skulle få – förrän efter premiären: – Vi hörde ju att folk i publiken var enormt uppmärksamma. Applådtacket efter föreställningen var intensivt och långt. Carl-Åke Eriksson, legendarisk skådespelare på Malmö stadsteater, var så ivrig att komma upp på scenen och krama regissören att han liksom sprang över

stolsryggarna, minns Göran Dyrssen med ett leende.

– Folk blev antingen lyckliga eller provocerade. Pjäsen angick på något vis alla som har växt upp i en familj.

För Lars Norén innebar pjäsen ett genombrott som dramatiker. Men han såg inte själv den förrän uppsättningen gästspelade på stadsteatern i Lund i december 1982.

– Vår inspicient berättade att han kikade ut i publiken och såg att Norén satt och gömde sig bakom stolsryggen framför sig och bara tittade upp då och då. Det var nog starkt för honom också, det handlade ju om hans egen familj, säger Göran Dyrssen som också låter oss ta del av ett annat minne som fortfarande berör honom starkt:

– I pjäsen dansar min rollfigur med en kniv i handen och sjunger Night And Day. Efter föreställningen satt vi och sminkade av oss och då såg jag hur Lars Norén kom upp på scenen. Han trodde nog att ingen såg honom så han tog upp kniven och började dansa samma dans för sig själv. Det var oerhört rörande.

RECENSENTERNA JUBLADE

Uppsättningen blev en dundersuccé som lät tala om sig i hela Teatersverige. Recensenterna jublade: *”Enligt min uppfattning den starkaste teater vi upplevt i Malmö sen Ingmar Bergmans tid.”* konstaterade till exempel Bertil Behring i Kvällsposten som också delade ut sitt Thaliapris till Kåre Sigurdson för hans rollprestation som pappan i pjäsen. Dramat om den dysfunktionella familjen – en alkoholiserad pappa, två vilna söner och en sjuklig mamma i ett litet skänkt samhälle – berörde och engagerade. Igenkännandet var stort, publiken kunde känna igen sig i känslorna och relationsproblematiken.

Annika Gustafsson, mångårig kulturjournalist i Malmö, menar att Lars Noréns sätt att skriva utmärker sig i svensk dramatik:

– Det finns en väldigt stark realism i hans texter men också en poesi, någonting förhöjt. Det kan man naturligtvis förvalta på olika vis och det lyckades regissören Göran Dyrssen och hans ensemble göra på ett bra och väldigt samspelt sätt.

Problematiken som Lars Norén fokuserar på gör att man som publik blir fascinerad:

– Han rör vid smärtpunkter hos människor som engagerar och kommer nära, sådant som missbruk och psykisk sjukdom. Han vågade röra vid ämnen som inte var så vanliga i svensk dramatik vid den tiden, säger Annika Gustafsson. Under hösten 1982 var det ständigt fullsatt i Intimans salong, de 41 föreställningarna sågs av 8 001 åskådare. En av dem var den då 28-årige Anders Söderberg från Trelleborg. Han hade gjort till sin vana att se i stort sett allt som sattes upp på Malmö stadsteater.

– Jag hade ingen förhandsinformation om den här pjäsen alls och visste inte mycket om Lars Norén som dramatiker. Men jag minns fortfarande tydligt upplevelsen jag hade med mig hem den kvällen, den pjäsen satte verkligen i gång tankarna.

LADDAD STÄMNING

Anders Söderberg blev så tagen att han såg pjäsen tre gånger till. Och den gjorde avtryck:

– Jag minns den från början till slut. Jag kan fortfarande se scenen framför mig, med den stora restaurangspisen som står i det som ju ska föreställa köket på hotellet i Genarp, även om det aldrig nämns i pjäsen. Och jag minns tydligt hur det började med att Göran Dyrssen, som spelade yngste sonen, kommer in ensam på scenen och betraktar sig i en spegel. Han kommer även ihåg att stämningen i salongen var tyst och laddad, även om det då och då också fanns utrymme för skratt:

– Det här skilde sig från det jag hade sett tidigare på teatern med sin realism

och de oerhört laddade replikskiftena. Handlingen beskrev ju en eländig situation, men på ett väldigt fångslande sätt. Tre timmar kändes verkligen inte långt. Efter spelperioden på hösten 1982 åkte ensemblen på en kort turné till Oslo där de spelade för utsålda hus på kabaréteatern Chat Noir, och hösten 1983 sattes föreställningen upp igen på Intiman och spelades ytterligare 61 gånger.

För Göran Dyrssen blev rollen som yngste sonen David i *”Natten är dagens mor”* ett genombrott som skådespelare och inledningen på en lång karriär på Malmö stadsteater. Han, liksom den övriga ensemblen och regissören, var förstas även huvudpersoner i uppföljaren *”Kaos är granne med Gud”* med premiär den 10 mars 1984, då förstärkta med skådespelaren Georg Årlin.

CIRKELN SLUTS

Trettionio år senare, hösten 2021, sluter Malmö stadsteater cirkeln med Lars Noréns familjedrama *”Son Fader Moder”*,

en av de sista pjäserna den nu bortgångne dramatikern skrev. På teatern tyckte man att det var dags att sätta upp någonting av Norén och läsningen av hans dramatik pågick när den nya pjäsen kom med posten. Lars Norén hade bett sin förläggare skicka den till Malmö stadsteater med en undran om de ville sätta upp den.

– Det kändes helt fantastiskt att få en ny Norénpjäs i handen, vi började genast arbeta med den. Och mitt i förberedelsearbetet kom beskedet att Lars Norén hade gått bort. Det var omtumlande, minst sagt. Nu har vi en mängd frågor som vi aldrig kommer att kunna få svar på. Och det temat finns ju faktiskt i den här pjäsen också.

Det säger Martin Rosengården som regisserar *"Son Fader Moder"*. Han beskriver pjäsen som ett slags drömspel där Norén har kokat ner text och transportsträckor till ett minimum:

– Det utspelar sig i ett nu men också kanske i ett sedan, efter livet. Han har liksom löst upp tiden så att karaktärerna kan mötas i flera dimensioner.

Kopplingen till de två äldre pjäserna finns där, säger Martin Rosengården:

– I den nya pjäsen finns det fullt av små kopplingar till *"Natten är dagens mor"* och *"Kaos är granne med Gud"* – små citat, små scener, tematiska bitar. Det handlar ju, igen, om en familj och på många sätt skulle det kunna vara samma familj som i *"Natten är dagens mor"* även om det inte är uttalat. Om man har sett de två gamla pjäserna nyligen så kommer man absolut att kunna känna igen bitar och spår.

Så ska Lars Noréns dramatik återigen drabba Intimans besökare. Och många av dem bär säkert fortfarande på minnen från Noréns debut på Intiman på 1980-talet. Och det gör skådespelaren Göran Dyrssen också, konstaterar han:

– Efter alla dessa år är känslan från tiden med de två Norénpjäserna fortfarande stark. Det är som en diamant som man har med sig inombords.

ULF CLARÉN,
författare och journalist

”HÖR DU DU, DIN **VILJA**
VÄXER I **SKOGEN.**”

”JAG VET INTE VAR ORDEN
KOMMER IFRÅN. ÄR DET
JAG SOM SÄGER DET HÄR...
GÅNG PÅ GÅNG.”

INSPICIENT Dana Lötberg
SUFFLÖR/PRODUKTIONSASSISTENT
Gabriella Marmén

DRAMATURGPRAKTIKANT Anton Elmgren
(Stockholms Konstnärliga Högskola)

PRODUCENT Sara Mortazavi,
Isabella Posse Boqvist

SCENMÄSTARE Kalle Magnusson
BITRÄDANDE SCENMÄSTARE Piotr Kassaraba

LJUDTEKNIKER OCH FÖRESTÄLLNINGSS-
INSPICIENT Harald Gagge

LJUSTEKNIKER Sara Hansson, Stuart Bailes
REKVISITÖR Linda Täck

KOSTYMKOORDINATOR Andrea Stenman
SKRÄDDERI Anja Svärd, Andrea Stenman,
Max Osvald Denizou, Ann-Marie Ljungberg,
Mariane Josefsson

FÄRGNING OCH PATINERING
Susanne Nilsson, Malmö Opera
PÅKLÅDARE Jessica Kiaer

SMEDJA Petter Ekström Forsberg
MÅLERI Katharina Hedetoft-Lindeberg

SNICKERI Otto von Der Marwitz
TAPETSERI Ida Enebro

SPECIALEFFEKT Magnus Nilsson
SCENOGRAFITEKNISK SAMORDNARE

Dan Sörensen
DEKORATELJÉCHEF
Erik Pilesjö, Henrik Martinsson

KOMMUNIKATÖRER Carin Hebelius,
Irene Pelayo Lind, Erik Roman

SERVICEANSVARIG Inger Börjesson
FÖRSÄLJNINGSSANSVARIG David Ringqvist

INNESÄLJARE Sofie Åström
FÖRESTÄLLNINGSFOTOGRAF Emmalisa Pauly

PORTRÄTTFOTOGRAF Johan Sundell
PROGRAMLAYOUT Isabel de Jounge

TRYCK JustNu, Malmö

MARKNADSCHEF Jenny Bång
TEKNISK CHEF Jerker Pyron

CHEFSPRODUCENT Lisa Ericstam
CHEF KOSTYM- OCH MASKAVDELNINGEN

Paola Billberg Johansson
FÖRESTÄNDARE KOSTYMSERVICE Gyöngyi Balázs

LJUSANSVARIG Robert Claesson
STÄDLEDARE Rinna Lövgren

EKONOMICHEF Anette Zetterlund

CHEFSASSISTENT
Agneta Nessrup, Kattis Blanking
TEATERCHEF OCH ANSVARIG UTGIVARE
Kitte Wagner

FOTOGRAFERING OCH LJUDUPPTAGNING ÄR
AV UPPHOVSRÄTTSLIGA SKÅL EJ TILLÅTEN.
VAR VÄNLIG STÄNG AV MOBILTELEFONEN.

Malmö Stadsteaters verksamhet finansieras i huvudsak med bidrag från
Malmö Stad och Region Skåne (inkl Staten via kultursamverkansmodellen).

MALMÖSTADSTEATER.SE